

Mimoun el Arkoubi (r.)

Casablanca

TROTS IN Casablanca

Mimoun el Arkoubi uit Rotterdam heeft een stroopwafelfabriek in Casablanca. En sinds twee Nederlandse staatssecretarissen het lintje doorknipten, is hij BN'er in Marokko. | tekst & foto's Mireille Capiou

Vijf uur 's middags, Mohammed V International Airport in Casablanca. Ik ga op bezoek bij Mimoun el Arkoubi (38) om het geheim te ontdekken achter het succes van zijn Nederlandse stroopwafelfabriek in Marokko. Twintig paar donkere ogen van gebronsde mannen met snorren en ruige baarden staren me aan. Wie komt me halen? Uit de menigte mannen snelt een hyperactieve, blij spring-in-het-veld me tegemoet. Hij heeft al dagen bijna niet geslapen, verklaart El Arkoubi zijn gesprek. "Stress weetje, stress, zo druk. Tjongejonge, het is niet te geloven allemaal!" El Arkoubi rent vooruit. "Kom, kom, ik heb een heel grote bus, er ligt wat meel achterin, maar let daar maar niet op." Ik ren achter hem aan en stap in een geblin-

deerde bestelwagen met Nederlands kenteken, met voorin twee flinke kerels, ook met goed gecoiffeerde snorren. El Arkoubi gebaart de chauffeur, schreeuwt wat Arabisch, Frans en Hollands door elkaar, en de bus scheurt weg.

Geboren in Al Hoceima, een moderne vissersplaats bij het centrum van het Rifgebergte in het noorden van Marokko, kwam Mimoun el Arkoubi op achtjarige leeftijd als enig kind met zijn ouders naar Rotterdam, waar nog vier zussen en vijf broers ter wereld kwamen. Vader El Arkoubi werd havenarbeider. El Arkoubi's onstuimbare handelsgeest zat er al snel in. Als jonge twintiger was hij eigenaar van een denksportcentrum en een zaalvoetbal-

vereniging in Rotterdam. Daarna begon hij een snackbar, pachtte een discotheek met Marokkaanse livemuziek, runde een koffiehuis, verkocht een zelfbedacht dobbelspel aan Heineken, had een bedrijfje in onlinegames, repareerde mobiele telefoons, handelde in 0900-nummers met goedkope buitenlandse tarieven en begon twee belwinkels - Pietje Bell - waar hij nog steeds eigenaar van is. Tussendoor volgde hij verschillende opleidingen en werkte in loondienst bij de Bijenkorf en het Legermuseum in Delft. Twaalf ambachten, dertien ongelukken, maar vol zelfvertrouwen en zonder angst.

Met als nieuwste avontuur zijn Nederlandse stroopwafels met de naam 'Amsterdam Delights'. Wat drie jaar geleden als weddenschap begon, kreeg daadwerkelijk vorm, en El Arkoubi vatte het plan op om zelf ambachtelijk stroopwafels te gaan bakken. Tijdens het inwinnen van informatie over hoe ze worden gemaakt, kwam hij terecht bij grootleverancier Bakkersland. El Arkoubi wijzigde zijn plan en besloot in Marokko agent te worden van deze bakkersketen. Maar ook de stroopwafelwereld is klein en hij werd benaderd door een gepensioneerde Zuid-Afrikaanse miljonaire die lucht had gekregen van zijn wilde plan en die - toevallig - nog industriële stroopwafelmachines had staan van een eerdere, mislukte stroopwafelonderneming in Kaapstad.

El Arkoubi zag het aanvankelijk niet zitten, maar na een verkenningstripje samen door Marokko besloten ze toch met elkaar in zee te gaan. De miljonaire werd de grootste investeerder, doneerde de machines, betaalde tachtig procent van de opstartkosten en gaf hem een rentevrije lening op voorwaarde dat hij 35 procent van de aandelen zou krijgen. El Arkoubi investeerde zelf nog 35.000 euro, wist het laatste benodigde geld - 40.000 euro - op te hoesten via een Nederlandse bank en lokale Marokkaanse connecties en uiteindelijk kwam de fabriek van de grond. Het nieuwe hoofdstuk van de schelmenroman werd geschreven.

Een snerpend muziekje galmt door de bus. "Salam aleikum, hoe gaat het jongen?" El Arkoubi zit met zijn mobieltje aan zijn oor, praat druk gebarend en lachend verder in het Berbers, waarbij hij

af en toe enthousiast op mijn been slaat. Het woord 'stroopwafel' is het enige dat ik nog versta. "Mijn vriend Mehdi wil je spreken." El Arkoubi zwaait met zijn mobieltje naar me. "Hij komt uit Amsterdam en probeerde hier kaas te verkopen."

Mehdi Haddadi (25) is geboren en getogen in de witte volksbuurt Oostzaan in Amsterdam-Noord. Zijn familie was het enige Marokkaanse gezin in de wijk. Op Hogeschool Diemen studeerde hij marketing en communicatie en daarbuiten organiseerde hij hippe dansfeesten in Amsterdamse clubs als Hotel Arena, Panama en Jimmy Woo. Na zijn studie kriebelde het om naar Marokko te gaan en een eigen zaak te beginnen. Hij wilde oorspronkelijk een Nederlandse kaasfabriek beginnen, maar kwam er na enig marktonderzoek achter dat de Marokkaanse koeien niet de juiste hoeveelheid melk geven om kaas van te kunnen maken, vanwege een tekort aan goede grasgrond. Nu exporteert hij groenten en fruit naar Nederland en is hij bezig met het opstarten van een outlet in originele Italiaanse designerskleding. "Kom je naar Mohammedia? Daar wonen El Arkoubi en ik, weet je. Hartstikke tof daar, veel hipper dan 'Casa', *ech* waar, het lijkt soms wel Miami!"

De geblindeerde bus stopt abrupt. "Je hotel." El Arkoubi springt naar buiten. "Heb je nog drop en stroopwafels voor me meegenomen?" In de lobby geef ik hem de zakjes drop en Albert Heijn-stroopwafels. "Ik ga hier echt wat mee doen." El Arkoubi houdt het snoepgoed als een trofee in de lucht. "Misschien ga ik ook een dropfabriek beginnen." Hij lijkt niet alleen bloedserieus, hij is het ook. El Arkoubi hangt alweer aan de telefoon. "Effe mijn vriend Essalam voor je bellen, hij wil met je praten, hij kent iedereen, weetje." Beteuterd schudt hij met zijn mobieltje. "Tjongejonge, mijn beltegoed is weer op," en houdt zijn dooie telefoon tegen mijn oor. "De kosten zijn zo hoog hier, hè. Het is niet makkelijk, weet je. Heel anders dan in Nederland; hier moet je contacten hebben. En die kent die, en die weer die. Als Hollander kom je niet zo makkelijk binnen."

Voelt hij zich nou Hollander of Marokkaan? "Jaaa," El Arkoubi lacht zijn brede glimlach. "Ik ben een Marokkaanse Hollander. Of ►

Casablanca

Terrein van de stroopwafelfabriek

Lopende band in de stroopwafelfabriek

Hamid (l.) en Mehdi

► een halve Marokkaan. Ik weet niet." Ik overhandig hem mijn telefoon om Essalam te bellen. "Salam aleikum, ik ben hier weer met een journalist, Miranda, van een blad uit Nederland." "Mireille," verbeter ik. "Ah, ja, Marjan," lacht El Arkoubi hard. "Soit, ben zo slecht in namen!" En gaat verder in het Arabisch. "Hij komt je om negen uur vanavond opzoeken," zegt El Arkoubi. "Ik neem morgen een Marokkaanse telefoon voor je mee; kun je goedkoper bellen." Hij houdt zijn lege mobiel in de hand. "Dan laat ik je ook de fabriek zien. Ik ga nu eerst slapen."

'Ze verwachten dat ze makkelijk kunnen aarden omdat ze Arabisch spreken. Maar Frans is hier de handelstaal.'

Elf uur 's avonds. Zoals in de meeste mediterrane landen is een afspraak niet per definitie een afspraak. Een grote grijze Marokkaanse man schiet het restaurant in en loopt recht op me af. "Bonsoir. Ja, mijn advocaat heeft een ongeluk gehad en ik moest hem hellepuh, snap je? Ja, zo gaat het hier, hè. Alles komt al-tijd tussen-door in Marokko." Hij bestelt een koffie.

Essalam Aarfan is sinds drie jaar coördinator van IntEnt in Casablanca, de regionale vestiging van het bureau uit Den Haag dat Nederlandse jongeren ondersteunt bij het starten van een bedrijf in het land van herkomst. IntEnt bestaat twaalf jaar en wordt gesubsidieerd door private ondernemingen en het ontwikkelings-samenwerkingsinstituut Hivos. Als de beginnende ondernemers aan alle eisen voldoen – het hebben van werkervaring, een levensvatbaar bedrijfsidee dat bijdraagt aan de economische groei van Marokko en het zelf grotendeels kunnen financieren van het plan – en ze na het oriënterende gesprek niet zijn afgevallen, kunnen ze doorstromen naar het startersprogramma. Per persoon wordt bekeken hoever ze al zijn met de plannen en voor welk traject ze in aanmerking komen. Afhankelijk daarvan betalen ze een eigen bijdrage, die begint bij 100 euro en kan oplopen tot 1200 euro.

Iedereen krijgt een bedrijfsadviseur toegewezen en vervolgens kunnen ze marktonderzoek doen in het land waar ze zich willen vestigen. IntEnt verstrekt geen subsidies of leningen, maar leert de kandidaten zelf geldschietters te zoeken voor de onderneming. Marokko is inmiddels uitgegroeid tot het meest gewilde land in het IntEnt-programma. Ook El Arkoubi en Mehdi hebben hun marktonderzoek in Marokko via het Haagse bureau in gang gezet.

Waarom trekken steeds meer jonge Marokkanen weg uit Nederland? "De Marokkaanse economie groeit, de markt ligt open en ze voelen dat er meer kansen liggen dan

in Nederland om eigen zaakjes te beginnen en flink geld te verdienen. Dat kan ook. Als ze het goed aanpakken," zegt Aarfan lichtelijk cynisch. Hij bestelt nog een koffie. "Los van de individuele ondernemers die aankloppen, komt er twee keer per jaar een groep van ongeveer tien starters de markt verkennen. Ze willen een fietsfabriekje beginnen voor gescheiden vrouwen en weduwen, een Aziatisch wokrestaurant, ambulancedienst, kaasboerderij, een winkel in Europese bruidsjurken, kroketten en zelfs een Hema. "Veel Nederlandse Marokkanen hebben geen kennis van de markt," verzucht Aarfan en schudt zijn hoofd. "Ook verwachten ze dat ze zonder problemen kunnen aarden, omdat ze van oorsprong Marokkaan zijn en Arabisch spreken, maar Frans is hier de handelstaal. En om een bedrijf te kunnen starten, heb je een groot netwerk van vrienden en familie nodig. Alles gaat via via en op basis van vertrouwen."

Hij gooit zijn handen in de lucht en praat opgewonden door. "Van de tien starters die zich bij mij melden, houden er ongeveer twee een bedrijfje over." De werkelijke cijfers zijn ook bij IntEnt in Den Haag niet bekend, want na een jaar houdt de begeleiding op en daarmee vaak het contact. Wereldwijd starten via IntEnt

zo'n tien tot twintig bedrijven per jaar. Geschat wordt dat vijftien procent daarvan de eerste drie jaar overleeft. Of dat percentage ook geldt voor de Nederlands-Marokkaanse bedrijven, is onduidelijk.

Negen uur 's ochtends. El Arkoubi komt me halen om zijn stroopwafelfabriek te laten zien. Tenminste, dat is de afspraak. Om half twee 's middags gaat mijn telefoon. Mijn boek is bijna uit en ik ben verbrand bij het zwembad van mijn hotel waar de badmeester niet kan stoppen met gluren. "Tjongejonge, het is een gek-ken-huis op de weg! Ik ben wat later, maar, ik ben er bijna." El Arkoubi heeft alweer opgehangen. Om drie uur stap ik in de blauwe bus. "Een heeele goe-demiddag, Mirjam." Hij lacht hard. "Man, man, ik heb weer bijna niet geslapen. Moet nog zo veel doen. Binnenkort worden de eerste stroopwafels gedistribueerd naar de Marokkaanse supermarkten." El Arkoubi zit stutend achter het stuur en steekt nog een sigaret op. Voor iemand die niet slaapt is hij bijzonder energiek. "Rook je ook... Eh, wat was je naam ook alweer?"

Aan de autospiegel slingeren het Nederlandse klompje en de Marokkaanse vlag vervaarlijk heen en weer als we links en rechts toeterend inhalen. Ondertussen legt El Arkoubi uit hoe groot zijn bedrijf inmiddels is. Er werken zo'n achttien mensen in de fabriek, van wie vier familieleden incognito, maar het worden er nog veel meer. Hij en de Zuid-Afrikaanse miljonair zijn grootaandeelhouders en de rest van de aandelen is onevenredig verdeeld over zijn Nederlandse financiële adviseur en Essalam Aarfan. Onlangs heeft El Arkoubi een extra directeur aangenomen die de fabriek runt als hij in Nederland is. El Arkoubi's vrouw Nouria en zijn vier kinderen zijn nog in Nederland, en hij woont deels in Marokko, deels in Rotterdam. Hij is niet van plan zich volledig in Casablanca te vestigen. "Ik wil dat mijn kinderen opgroeien in Nederland. De

'In Brazilië zijn ze ook gek op zoet. Je moet groot denken en nooit opgeven. Ik geloof in mezelf.'

scholing die ze daar krijgen, kun je hier alleen vinden op een heel dure internationale privé-opleiding." Hij heeft genoeg vertrouwen in zijn nieuwe zaakwaarnemers om de stroopwafelfabriek af en toe uit handen te geven. Best gedurfd in een land waar afspraak niet altijd afspraak is.

"Sinds staatssecretaris Ahmed Aboutaleb en de hele Nederlandse delegatie bij de fabriek zijn geweest, ben ik ineens een bekende Nederlander in Marokko. Onge-lo-felijk! Plotseling willen grote Marokkaanse bedrijven me sponsoren. Als je bekendheid krijgt, denken de mensen hier meteen dat je ook betrouwbaar bent, en

dus willen ze je helpen." Is hij ook betrouwbaar? "Tuurlijk," zegt El Arkoubi. "Er is nog nooit een zaak van mij failliet gegaan."

Lachend slaat hij weer op mijn been. Ik besluit hem te geloven. "Na Marokko gaan mijn stroopwafels naar Brazilië," verandert hij van onderwerp. "Daar zijn ze ook dol op zoet!" Zijn ogen glimmen en worden nog groter van opwinding als hij vertelt over zijn toekomstige wereldwijde stroopwafelimperium. "Je moet groot denken en nooit opgeven," zegt hij met een weids gebaar. "Ik geloof in mezelf."

Op de hobbelige, stoffige weg ontwijken we karretjes met ezels ervoor. Plotseling stopt de bus op een afgelegen stukje grond bij het spoorlijntje van Casablanca naar Rabat. El Arkoubi straalt van trots. "De stroopwafelfabriek!"

Op de fabriek hangen de Nederlandse en Marokkaanse vlag slap langs hun stok in de brandende zon. Een bewaker staat voor de deur. Binnen word je omarmd door een mierzoete stroopgeur en de verzengende hitte van een sauna. Mensen met mondkapjes, handschoenen en witte jassen bewerken de stroopwafels aan de lopende band. El Arkoubi kust verschillende mannen uitbundig en ze slaan elkaar op de rug. "Hier is mijn kamer." El Arkoubi ►

► opent trots de blauwe deur met daarop *Director*. “Niemand heeft de sleutel hiervan, begrijp je? Je moet wel de baas blijven, anders lopen ze zo over je heen! In Nederland kun je erop vertrouwen dat je werknemers gewoon hun werk doen; hier moet je echt een schoolmeester zijn. Ze zijn niet gewend zelfstandig te werken.”

Ik stap een minimaal ingerichte kamer binnen met twee bureautjes, een oude computer en een Koran-spreuk aan de muur; vrij vertaald: wie in God gelooft, krijgt geluk op zijn pad. In de hoek staan twee lege promotierekken met het stroopwafellogo en de tekst ‘Stroop W’ erop. “Net zoals George W. Bush,” lacht El Arkoubi. “Ze kunnen het woord stroopwafel toch niet uitspreken en die ‘double you’ geeft meer aanzien.”

Ook op het bureau staat een standaard met een Nederlandse en Marokkaanse vlag; erboven hangt een foto van koning Mohammed VI. “Koningin Beatrix hing ernaast, maar ik moest haar weghalen toen Aboutaleb en staatssecretaris Frank Heemsker langskwamen. Je moet toestemming hebben van de Nederlandse regering om haar portret aan de muur te spijkeren als er een hooggeplaatste delegatie op bezoek komt,” zegt El Arkoubi enigszins teleurgesteld. “Ik dacht altijd dat ik me meer Marokkaan voelde dan Nederlander, maar sinds ik hier ben, is het andersom. Ik spreek niet goed Frans en mis de Nederlandse taal. Mensen houden zich niet aan afspraken en je moet altijd achterom kijken vanwege de corruptie.” Is hij daar zelf ook de dupe van geworden? “Neuh,” zegt El Arkoubi stoer. “Ik had het gelukkig net op tijd door.”

In de blinkende nieuwe fabriek houdt El Arkoubi streng toezicht of alles wel schoon is en goed gebeurt. Ik vermoed dat hij dit niet alleen doet omdat ik er ben, maar ook omdat hij graag de baas is. Bij de grote stroopwafelberg kan ik eindelijk een wafel proeven. “Best lekker. Anders,” zeg ik zonder een kenner te zijn. “Jahaa, vernieuwd recept,” lacht El Arkoubi geheimzinnig. “Daar houden ze van in Marokko, begrijp je? Ik heb tijdens mijn marktonderzoek veel mensen laten proeven.” Of de stroopwafels ook als warme broodjes over de toonbank zullen gaan, zal El Arkoubi pas weten als ze daadwerkelijk in de schappen liggen.

Twee dagen, ettelijke wachturen en verschillende tochten langs zakenpartners later. Mohammedia, vier uur ’s middags – de woonplaats van El Arkoubi en Mehdi. Een stad met glimmende gebouwen en strakke gazons. Kerk en moskee liggen praktisch naast elkaar. *Underdressed* strijken we neer in de hippe loungestoelen van ijssalon Venezia. El Arkoubi bestelt een Illy-espresso en een grote coupe ijs.

Mehdi, een goed geklede jongen, omhelst El Arkoubi. In zijn kielzog de even knappe vriend Hamid (24), opgegroeid in Epe en Zwolle, maar alweer een tijd woonachtig in Marokko. Ze geven elkaar een high five en gaan zitten. “Hier zie je weinig djellaba’s of hoofddoeken,” zegt Mehdi. “En op het strand liggen veel vrouwen gewoon in bikini met grote Dior-zonnebrillen op. In het

noorden lijkt het nog meer op Amsterdam dan hier. Daar zijn de mannen de baas en hebben ze geen respect voor vrouwen. Is het toch een beetje als thuis.” Mehdi lacht. “Ik wilde niet per se weg uit Nederland vanwege hoe het daar nu is met Wilders enzo. Daar leer je mee leven en ik trek me er niks van aan, weet je. Maar ik wilde wel naar Marokko toe. Ik was op zoek naar een nieuw avontuur en hier kun je alles nog ontdekken en heb ik meer het gevoel dat ik leef. Als Nederlander in Marokko stel je wat voor; ze kijken tegen je op. In Nederland ben ik gewoon een Marokkaan,” zegt Mehdi. “Ik kan mijn kennis en scholing hier goed gebruiken, want ze lopen erg achter. Als je het goed aanpakt, kun je echt rijk worden, begrijp je? Je moet slim zijn en het beste van twee werelden gebruiken. Als ik met een meisje uitga, ben ik een Nederlander en laat ik haar betalen. Als ik te laat kom, ben ik een Marokkaan.” El Arkoubi slaat lachend op tafel en steekt nog een sigaret op. Vier espresso’s worden besteld. Ik vrees dat ik straks de rekening krijg.

Mehdi gooit zijn koffie achterover. “Ik mis Nederland wel ontzettend. De regelgeving is hier een groot onduidelijk zwart gat.” “Jaaa man,” valt El Arkoubi hem bij. “Tjongejonge, ik mis de acceptgirokaarten die thuis gewoon in je brievenbus vallen en de blauwe enveloppen van de belastingdienst! Ik weet hier nooit wanneer, waarom en aan wie ik moet betalen.” De jongens raken steeds meer opgewonden. “Ik mis mijn Calvé-pindakaas met stukjes noot. En kaas en drop.” Mehdi lacht een weemoedig lachje. El Arkoubi mist als oude snackbarhouder zijn patatje mayo. “Maar waar ik het meest naar verlang, zijn de Hollandse nuchterheid en integriteit.” De jongens zwijgen. Mehdi: “Als er oorlog zou komen tussen Nederland en Marokko, zou ik voor geen van beide gaan vechten maar vluchten naar een ander land. Het is een voorrecht dat ik in Nederland ben geboren, en het goede van beide culturen zit in mijn lichaam. Daar ben ik trots op en dat is wie ik ben. *Inshallah*, Marjan,” grijnst El Arkoubi.

Na vijf dagen Casablanca vraag ik me nog steeds af of de Nederlandse stroopwafelfabriek in Marokko een succes is. Het bezoek van Aboutaleb en Heemsker heeft El Arkoubi in elk geval geen windeieren gelegd. Kan hij er al van leven? “Holland staat hier bekend om zijn kwaliteitsproducten; ik ben de eerste in Marokko met echte Nederlandse stroopwafels en ze zijn gewoon veel lekkerder dan de Marokkaanse koekjes! Als alles goed gaat, heb ik zeker nog een jaar nodig voordat ik er iets aan overhoud. Daarom heb ik mijn belwinkels ook nog in Rotterdam. Maar ik heb vertrouwen. Dit is mijn lot.”

Acht uur ’s ochtends, Mohammed V International Airport in Casablanca. Met een grote doos Amsterdam Delights Stroop W’s op schoot zit ik in de vertrekhal. Een gesluisde vrouw zit naast me. “Waarom neem je die mee naar Nederland? Ik heb ze geproefd laatst. Veel te zoet. Geef mij die van Albert Heijn maar.” |

‘Niemand heeft de sleutel van deze kamer, begrijp je? Je moet wel de baas blijven, anders lopen ze zo over je heen.’